

te semàntic). «--- Ofenet a Déu amb vostres borrratxeres ---». Les paraules del bon Rector ressonaven com un gemegó, sota les *esvinzades* i rònegues arcades de la vella iglesia, on la pobresa hi traspuaava pertot arreu, exhalant un baf com de tomba ---», *MrnVayreda* (*Puny.* 1, 45) (si bé canviat en *esvinçades* en la 3.^a ed. i en la 4.^a, p. 42).

Esvinçar-se «trencar-se» a Cerdanya (*Bu. d. Dial. Cat.* II, 54), però jo ho recordo de diversos llocs del cat. oriental; Griera recollí per a «trencadura» a Bar-ravés *ezbinsát* i Benasc *ezbinsadura* (*BDC* VI, 36), i *ezbinóat* a Peralta de la Sal (*ZRPh.* XLV, 240). *Esbinsat* «herniado» a la V. d'Aneu (*CPol.* 16), i a Benasc: «isto macho ye *esbinsau* 'este macho está quebrado'», Ferraz (p. 53), arribant fins a l'aragonès de Llitera «*esvinzarse*: herniarse» (*Coll Altabàs*) i *esvinzau*, -ao, id. en el de Gistaín i Plan (*BDC* XXIV, 169; Brian Mott, *Voc. Chistavino*); a Bielsa (1965) alterat en *epansáto* 'herniat' (a causa de *panza*); en fi amb la -r- adventícia *azbrinsá* a les Borges d'Urgell (*BDLC* 20 VI, 71).

BINZA «tela delgada en el cuerpo del animal» ha tingut més extensió en cast. (*DCEC/DECH*), on ja es documenta en el zamorano *FdlReina* (1546) i el granadí Mármol (1600) i V. en aquest article alguna altra extensió fins a Amèrica i Extremadura, i *bince* «quebradura» en l'extremeny Sz. de Badajoz (c. 1540). L'etimologia ja la vaig donar allà. Puix que *VINCIRE* 'lligar, fermar' (cf. *VINCLE*, *VENCILL*) té **VINCTUM* com a participi, una formació **VINCIARE* 'lligar' i **EXVINCIARE* 'rompre un lligam, trencar, herniar' correspon perfectament a la morfologia del llatí vulgar (*COMPTIARE*, *ALTIARE*, *FRICTIARE* etc.), cf. el cast. *desvincijarse* 'herniar-se, desllorigar-se' = cat. *desvencillar*, *vencill*. El tractament de la *i* davant -NCT- és el mateix que el de *cinta*, *pintar*, *remintolar*, i paral·lel al d'*ACUNÇAR* i *DINS* < DE INT(V)S. I no hi ha dificultat a admetre que el substantiu *vinça* es vagi extraure de *vinçar* i *esvinçar*.

DERIV.: *Vinç* 'tort, torçat' hapax de 1410. *Vinceta* (*CpTarr.* i val.: Escrig). +*Vinçós*, -br-, que tiene *binsa*, Escrig 1851. *Esvinçada*. *Esvinçadura* (Lleida, *AlcM*). *Esvinçament*. *Desvinçar*.

VINCLAR 'doblegar', originàriament 'lligar, subjectar', del ll. *VINCŪLĀRE* id., derivat de *VINCŪLUM* 'lligar', i aquest de *VINCĪRE*, del qual és derivat el nostre *VENCILL* 'lligall fet amb un vegetal'. □ 1.^a doc.: en el sentit etimològic, c. 1330, Muntaner; com a 'doblegar', Ss. XIV i XIII.

Muntaner només l'usa en el sentit jurídic, del dret d'herència: «Pere el Gran leixà *vinclat* que si lo Sr. Infant N'Anfós moria --- tornàs lo regne --- a --- En Jacme ---» (fets de 1288), «*vinclava* que si'l rei N'Anfós moria --- que tornàs ---», «tot lo regne era *vinclat* a ell», «lo príncep --- leixà *vinclat* lo principat que si la major moria --- romangués lo principat a la menor; e --- jaquí *vinclada* la baronia --- a la major» (*Casac.* IV, 72.16; v, 49.18, 68.11; VII, 43.8).

De la idea de 'lligar', 'fer una lligada' es passà ben

fàcilment a la de 'torcer, doblegar el cordó, vímet o tany usats per fer la lligada' (cf. Tallgren, *Glanures Cat.* II, 28) amb la qual ja el trobem sovint a la fi del S. XIV, força sovint en construcció reflexiva: «Si hun hom vol viure castament, e lo pare li plorave davant, no-t *vincles* per pare ni per mare, car primer és Déu», *StVicentF* (*Quar.*, 66.179).

Però també apareixia com a transitiu: 'doblegar una eina, torçar-li la punta': «lo diamant, qui no-s pot cavar ab ferro, ans lo fa *vinclar*», *Breviloqui* de J. de Galles (*NCL.*, p. 138). «Si l'arbre gran *vinclar* volràs, / ans que no-l *vincles* trencar-l'has / —del poc, faràs ço que-t volràs: / Vet bon eximpli!», Turmeda (*Bons Amone.*, v. 227). La dada més antiga, segurament segle XIII, deu ser a la *Compil. de Prov. Ar.* «Leu és plançó de *vinclar*, mas, pus és biga, ans trencha que no-s *vincla*» (p. p. Mettmann, § 71).

Figuradament: «--- Bruth rigorós e Cató --- són dits rigorosos per ço car no-ls poc hom hanc *vinclar* de dreitura e justícia per neguna manera, e cascun de ells, per sa rigor que no-s volc *vinclar*, matà si mateix», *Boeci* de Genebreda (II, 7, 100.13). Ja registrat, junt amb una variant, en el *Torc. d'Aversó*: *vincla*, *vinclà* i d'altra banda «*vimpla* per 'vinclar'» i *vimple* (228.2, 729, 221, 15), variant deguda a una contaminació, de mots del grup de *fiblar*, *jimbrar*, *doble(g)ar*, *eixamplar*. *Vincli* en el dicc. de rims de JMarc. *AlcM* cita un ex. en el *Llibre de Contemplació* de Llull.

Fins avui ha seguit en ús ben viu en el sentit figurat, a la major part del domini lingüístic (val. «*vinclar*, *vinclable* = *vincular*, -able», Escrig 1851); «Hebe, que et *vincles*, i que curulles / als déus la copa de juvenesa; / l'àmfora inclines, que no xarboti / ---», Carner (*Les Monjoies*, 12, O. C., 249); si bé l'ús popular, anticipant la *l*, n'ha fet *blincar* més generalment, i fins quasi pertot: «el vent *blinca* les canyes», Coromines; *VCatalà*, *Omb.*, 65; Alomar, *La Columna de Foc*, 191.

Alterat així per metàtesi és la forma en què el cita el *DAG* en «què res alre no la poria moure ni *vinclar*» 1416, en *Rev. de Ciencias Históricas* II (1881), 167. I és la que està a la base del port. *brincar* 'saltironejar, batzegar-se, joguinejar' [S. XIV], i cast. *BRINCAR* 'botar, saltar' [1505], veg. *DCEC/DECH*, ast. *blincar*, *reblincar* id.; port. *brinco* 'joieil', 'joguina', port. ant. i dial. *vinc(o)* «pli, raic, orniera» (CMichaëlis, *Misc. Caix-Canello*, 113ss.; *Rom.* xv, 456); de manera que no és pas segur que sigui sempre per un mer castellanisme que formes d'aquestes s'han usat en català i amb sentit com el cast.-port.: «deixà que'l cassador, saltant per les tines y *blincant* pels bancs ---», Pons Mass. (*Auca d. l. P.*, 169); i *AlcM* cita en aquest sentit *blincar* a l'Emp. i Ross. i hi dóna una cita de *blinc* 'saltirà dansant' en una cobla recitada ross., 1922.

Ambedu el significat sentit de 'encorbar-se, ajupir-se', 'encorbat, ajupit', *blingar*, *blingat* és molt usual en el Rosselló i sovint usat per Albert Saisset: la canya diu al roure que l'huracà arrencarà d'arrel: «quan bufa qualque ventagàs, / me *blingui*, mes me trenqui pas; /ho és que tu, fins ara, ets reeixit sens pena / a resis-